

The role of media literacy in accompanying young people with the Islamic revolution

Dr. Fatemeh Akbari¹

Asiyeh Akhond²

Hossein Ali Khademi³

Abstract

The present article is about the role of media literacy in accompanying young people with the Islamic revolution, which pursues the important goal that media literacy - as one of the indispensable tools of the age of communication, which has the power to criticize the media, skill in content production, fair access to the media and the ability to control It creates media consumption and critical thinking in the youth - what is its role in accompanying the youth as one of the important pillars of the revolution? In what dimensions is this effect? and how actions affect. The findings of this research, obtained from the library method and based on the descriptive-analytical method, show that media literacy is effective in three fields of insight, increasing insight and awareness, a tendency to direct the attitudes of young people towards the great ideals of the revolution, and action by strengthening continuous participation in elections and Preserving cultural independence plays a key role and brings them together with the revolution

Keywords: Media literacy, the role of insight, the role of attitude, the role of action, the Islamic revolution, accompanying the youth

1. Doctorate in Islamic Studies, Islamic Revolution(Responsible Author)

2. Lecturer and researcher at Al-Zahra University

3. Ph.D. student of Media Management, Azad University, Tehran West Branch

نقش سواد رسانه‌ای در همراهی جوانان با انقلاب اسلامی

فاطمه اکبری^۱

آسیه آخوند^۲

حسین علی خادمی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۳/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱/۹

چکیده

مقاله حاضر با موضوع نقش سواد رسانه‌ای در همراهی جوانان با انقلاب اسلامی است که به دنبال این هدف مهم است که سواد رسانه‌ای - به عنوان یکی از لوازم لاینفک عصر ارتباطات که قدرت نقد رسانه‌ها، مهارت در تولید محتوا، دسترسی عادلانه به رسانه‌ها و توانایی کنترل مصرف رسانه‌ای و تفکر انتقادی را در جوانان ایجاد می‌کند - چه نقشی در همراهی جوانان به عنوان یکی از ارکان مهم انقلاب دارد؟ این تأثیر در چه ابعادی است؟ و چگونه اعمال تأثیر می‌کند. یافته‌های این پژوهش حاصل از شیوه کتابخانه‌ای و براساس روش توصیفی - تحلیلی نشان می‌دهد که سواد رسانه‌ای با اثربخشی در سه حوزه بینشی با بصیرت‌افزایی و آگاهی‌بخشی، گرایش با سوق و جهت دادن نگرش‌های جوانان به آرمان‌های کلان انقلاب و کنشی با تقویت حضور مستمر در انتخابات و حفظ استقلال فرهنگی نقش کلیدی خود را ایفا نموده و آنان را با انقلاب همراه می‌نماید.

واژگان کلیدی

سواد رسانه‌ای، نقش بینشی، نقش نگرشی، نقش کنشی، انقلاب اسلامی، همراهی جوانان.

مقدمه

در دنیای امروز به کسی با سواد رسانه‌ای گفته می‌شود که از شاخص‌ها و معیارهای سواد رسانه‌ای برخوردار باشد. تا از یک سو قدرت تفکیک و شناسایی رسانه‌ها و تولیدات و

۱. دکتری مدرسی معارف اسلامی گرایش انقلاب اسلامی (نویسنده مسئول).

۲. مدرس و پژوهشگر جامعه الزهراء (ع).

۳. دانشجوی دکتری مدیریت رسانه دانشگاه آزاد واحد تهران غرب.

خوراک‌های فکری آنها و از سوی دیگر توانایی تأثیرگذاری متقابل و خط‌دهی و جهت‌دهی به عنوان یک مخاطب را داشته باشد (ماهتانی، میشل، مخاطب تأثیرگذار و رسانه تأثیرپذیر، ترجمه فرزاد مرادی، مجله سروش، شماره ۱۱۳۱، ۱۱۹۳۷). زیرا نوعی مهارت و درک شناختی و معرفتی است، که مخاطب را در عصر حاضر به شناخت تولیدات متنوع رسانه‌ای در زمینه‌های مختلف وسایل ارتباط جمعی می‌رساند، زیرا از یک سو رسانه‌ها با تمام انواعش در تمام ابعاد زندگی بشر وارد و اثرات نامطلوبی از جمله ایجاد فاصله و شکاف بینشی، گرایشی و کنشی که بین جوانان با انقلاب اسلامی ایجاد شد و همچنین تنوع و تخصصی شدن رسانه‌های جدید، لزوم ارتقای مهارت‌های سواد رسانه‌ای را دوچندان می‌سازد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

مهم‌ترین هدف دشمنان انقلاب اسلامی سرنگونی انقلاب اسلامی است لذا با تمام توان و با انواع ترفندها سعی در تهدید، تخریب، تضعیف ارکان انقلاب (رهبری، مردم) به خصوص مردمی بودن آن را دارند و می‌کوشد جدایی بین انقلاب و مردم به ویژه جوانان که اوایل انقلاب را درک نکرده‌اند ایجاد کند. و برای رسیدن به خواسته پلید خویش بر روی گسترش استفاده از فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی سایبری، شبکه‌های متنوع ماهواره‌ای فارسی زبان با برنامه‌های متنوع تمرکز نموده است تا از این طریق جوانان را که موتور پیشران نظام اسلامی هستند از انقلاب جدا کنند و در مقابل آن قرار دهند.

از آن جایی که مقیاس نفوذ دشمن در جامعه به خصوص در جوانان گسترده است و دلیل این امر استقبال گسترده و روزافزون جوانان کشور ما از شبکه‌های اجتماعی خارجی بدون زیرساخت‌های متناسب با آن است که باعث تأثیرپذیری بیشتر بر روی جوانان شده که و خود عاملی تهدیدآمیز برای رکن سوم انقلاب یا همان نقش حمایتی مستمر مردم از حدوث تا بقای انقلاب است و آن را با بحران مواجه کرده است به نظر می‌رسد دوران کنونی، دوران حساسی برای انقلاب است. زیرا امکان دارد جدایی، تفرقه و بدبینی در بین جوانان و نظام رخ دهد؛ از این رو ضرورت اتخاذ راهکارهایی برای مصونیت بخشی جوانان در برابر پیام‌های رسانه‌ای به خصوص رسانه‌های بیگانه کاملاً احساس می‌شود.

به نظر می‌رسد سواد رسانه‌ای را می‌توان به عنوان یک جزء لازم در تربیت سیاسی جوانان در جهت ارتقای مهارت‌های تفکر نقادانه برای درک موضوعات پیچیده و تربیت شهروندان

مسئول به خصوص در حمایت از انقلاب نقش اساسی داشته باشد.

اهمیت سواد رسانه‌ای و تأثیر آن در حوزه‌های مختلف زندگی بشر در عصر اطلاعات و رسانه‌ها سبب شده تا کتاب، مقالات و پایان‌نامه‌ها و سخنرانی‌های زیادی با موضوع نقش سواد رسانه‌ای بر مسائل مختلفی مورد توجه پژوهشگران و نویسندگان و اساتید و اندیشمندان انجام شود که هر کدام در جای خود ارزشمند و درخور توجه است که تنها دو یا سه مقاله نزدیک به موضوع مقاله حاضر قرابت داشت که عبارتند از: مقاله "نقش سواد رسانه‌ای سیاسی و رسانه‌های ارتباط جمعی در کارایی سیاسی و ارائه راهکارهای عملیاتی (مطالعه موردی دانشگاه شهید چمران اهواز)" تألیف محمدی فر و همکاران، مقاله "پیامدهای جامعه‌شناختی سواد رسانه‌ای بر آگاهی از حقوق شهروندی و دموکراسی خواهی" تألیف رستگاری و همکاران اشاره کرد. که تنها دو مقاله مرتبط با موضوع مقاله شناخته شد که کمک شایانی تبیین موضوع دارد اما زاویه نگاه مقاله حاضر با آن دو متفاوت است که این نوآوری مقاله را نشان می‌دهد.

بنابراین سؤال اساسی این مقاله این است که آیا سواد رسانه‌ای در همراهی جوانان با انقلاب تأثیر دارد؟ به عبارت دیگر سواد رسانه به عنوان یک مهارت چگونه جوانان را با انقلاب همراه می‌سازد؟ ابعاد تأثیرگذاری سواد رسانه‌ای کدامند؟ برای دستیابی به این امر مهم ابتدا مفهوم‌شناسی کرده بعد به نقش سواد رسانه در همراهی جوانان با انقلاب اسلامی می‌پردازیم.

مفهوم‌شناسی

چیستی سواد رسانه‌ای

با پیدایش و گسترش انقلاب تکنولوژی در دهه ۱۹۸۰، جهان به مرحله جدیدی گام نهاد، که در آن رسانه‌ها، ضمن گام برداشتن در مسیر تکامل و تنوع، به یکی از اجزای اصلی جوامع بشری تبدیل شده‌اند که تمام جنبه‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، علمی، اخلاقی، اعتقادی و... انسان را تحت تأثیرات مثبت و تقویت‌کننده و منفی و تضعیف‌کننده قرار می‌دهد که برای بهره‌برداری آگاهانه و فعالانه از این رسانه‌ها، و مصونیت از پیامدهای مخرب آنها باید سواد جدیدی به نام سواد رسانه ایجاد کرد.

سواد رسانه‌ای علاوه بر توانایی ملحوظ در سواد سنتی، که همان توان خواندن و نوشتن بود، توانایی تحلیل و ارزشیابی پیام‌ها و قدرت تولید و انتقال اطلاعات به دیگران در قالب‌های مختلف و با ابزار گوناگون را در انسان پدید می‌آورد. این‌گونه از سواد؛ با توانمند کردن انسان بر

درک نحوه کار رسانه‌ها و نحوه معنی‌سازی آنها، ماهیت و اهداف تولید پیام رسانه‌ها و تأثیرات و تکنیک‌های رسانه‌های گوناگون، او را از مصرف‌کنندگی صرف خارج کرده و در برابر اثرات رسانه‌ها مقاوم می‌سازد (کانسیداین، ۱۳۷۹ش: ۲-۳).

در حقیقت سواد رسانه‌ای نگاه مخاطب را عمیق، دقیق، و موشکافانه می‌سازد زیرا در کنار آموختن خواندن ظاهر پیام‌های رسانه‌ای از رسانه‌های مختلف، می‌کوشد خواندن سطرهای نانوشتۀ رسانه‌های نوشتاری، تماشای پلان‌های به نمایش درنیامده و یا شنیدن صداهای پخش نشده از رسانه‌های الکترونیک را به مخاطبان بیاموزد. و باطن و درون پیام‌های رسانه را برملا و روشن می‌سازد.

نقش سواد رسانه‌ای بر جوانان در همراهی انقلاب اسلامی

درک درست نقش سواد رسانه‌ای را بر همراهی جوانان با انقلاب مستلزم شناخت انواع اثربخشی رسانه‌هاست که عبارتند از:

اثرات شناختی: که از رایج‌ترین اثر رسانه است که با کاشت عقاید و اطلاعات بر ادهان و تفکر و بینش و شناخت اثر می‌گذارد؛

اثرات نگرشی: رسانه توانایی دارد به صورت کوتاه‌مدت و بلندمدت انگیزه‌ها و نگرش و امیال ما را جهت‌دهی نماید؛

اثرات عاطفی: رسانه مدیریت عواطف مثبت و منفی ما را در جهت نیل به خواسته‌های خود به دست می‌گیرد؛

اثرات رفتاری: رسانه با مدیریت بینش و گرایش ما در مسیر تحقق اهداف خویش ما را به انجام رفتارهایی خاص در حوزه فردی، سیاسی و اجتماعی ... وادارد.

تا بدین جا نسبت به سواد رسانه‌های و مسائل آن آشنایی مختصری ایجاد شد. در ادامه به نقش و تأثیر سواد رسانه بر همراهی جوانان با انقلاب اسلامی پرداخته می‌شود. به عبارت دیگر چگونگی تأثیر دانش رسانه‌ای را بر بینش (شناخت)، نگرش (انگیزش)، عاطفه و کنش (رفتار) جوانان جامعه مورد بررسی قرار می‌دهد.

نقش بینشی و شناختی

۱. آگاهی بخشی سواد رسانه‌ای

معرفت و شناخت امری بسیار مهم و ضروری است زیرا شناخت منجر به عمل متناسب با آن

می‌شود. در حقیقت چیزهایی که انسان باید بداند و چیزهایی که باید براساس آنها عمل کند از هم جدا نیستند. و آگاهی و درک یک امر بر کیفیت عمل انسان اثر می‌گذارد. در حقیقت ایجاد، تکامل و استمرار یک پدیده از جمله انقلاب اسلامی در گرو شناخت جامع و کامل از مبانی، اصول، اهداف و روش‌های آن است؛ زیرا اعتقادات، باورها و آرمان‌ها اساس حرکت هر جامعه به شمار می‌آیند و هر انسانی براساس باورهای اعتقادی و فرهنگی و ملی خود به زندگی‌اش شکل می‌دهد. از این رو شهید مطهری در این باره می‌نویسد: راه آینده انقلاب، به واسطه شناخت «ماهیت» آن مشخص می‌شود، و انقلاب آن‌گاه دوام می‌یابد و حفظ می‌گردد که نیروهای انقلابی، به درستی ماهیت آن را بشناسند؛ چراکه نمی‌توان از انقلابی حفاظت کرد و به آن تداوم بخشید که ماهیتش بر ما مجهول است. وقتی ماهیت انقلاب بر ما مجهول باشد، ما نمی‌توانیم دریابیم که آن استحال و تغییر سیرت روی داده است یا خیر. بنابراین، گام نخست عبارت است از شناخت «ماهیت انقلاب» (مطهری، ۱۳۹۴: ش: ۸۳) که دشمن این شناخت را نشانه رفته است.

رسانه‌ها منافع و اهداف متعدد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و نظامی خاصی را دنبال می‌کنند یکی از این اهداف، دشمنی و تبلیغات علیه کشورهای دیگر، به ویژه جمهوری اسلامی ایران با هدف باز داشتن جوانان از یاری انقلاب و در نهایت نابودی انقلاب است. بررسی تاریخ نشان می‌دهد دشمن از طرق گوناگون درصدد تحقق اهداف خصمانه برآمده است که به مدد الهی و رهبری شایسته امام خمینی رحمته‌الله‌علیه و مقام معظم رهبری و یاری و پشتیبانی مستمر جوانان دچار خطای محاسباتی شده و متوقف شده است. اما دشمن عقب‌نشینی نکرده است بلکه اخیراً دست به جنگ و تهاجم ترکیبی و شناختی زده است که هدف آن تصرف افکار و اندیشه و عقاید و عقلانیت ملت‌هاست.

اگر همه این انواع عملیات با هم ترکیب شود، به فشار افکار عمومی منجر می‌شود و ادراک مخاطب عمومی آماج و مورد هدف قرار می‌گیرد تا بر ادراک مسئولان کشور هدف فشار آورده و در نهایت منجر به تغییر محاسبات شود (<https://farsi.khamenei.ir/others-> <https://farsi.khamenei.ir/others-> (dialog?id=51805)).

بنابراین سواد رسانه‌ای شناخت و آگاهی جوانان را ارتقا داده و آنها را در برابر سلطه و هژمونی ناشی از حضور سنگین و اشباع‌کننده که از طریق آموزش تدریجی و تبلیغات توسط رسانه‌ها بر توده‌های جامعه تحمیل می‌گردند مقاوم نموده و حاکمیت رسانه‌ای را پس زده و

انقلاب خود را حفظ می‌نمایند (مهرداد، هرمز، ۱۳۸۰ش: ۶۵).

زیرا افرادی که از سطوح سواد رسانه‌ای برخوردار شوند؛ دارای مهارت بررسی و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای هستند و آنها را چشم بسته نمی‌پذیرند بلکه درباره آنها تحقیق و جستجو می‌کنند تا به صحت و درستی آنها اطمینان یابند و اهداف و مقاصد پشت پرده و مخفی رسانه‌ای را کشف کنند. در واقع این افراد رسانه‌ها را کنترل می‌کنند نه این که رسانه‌ها آنها را کنترل کنند و در مقابل تبلیغات و ارزش‌های رسانه‌ای فعال هستند. این آگاهی و مطلع بودن جوانان عامل مهمی در اقتدار انقلاب اسلامی ایران است زیرا جوانان آگاه همیشه حامی و پشتیبان انقلاب هستند و در همه مراحل و شرایط سخت و آسان انقلاب‌شان را همراهی می‌کنند.

۲. بصیرت‌زایی سواد رسانه‌ای و پابندی به اصول انقلاب و اسلام

باتوجه به تحولات سیاسی - اجتماعی امروز جهان اسلام و از جمله ایران اسلامی، یکی از مهم‌ترین مسائل جامعه ما مسئله بصیرت است. منظور از «بصیرت» دیدن با چشم نیست؛ بلکه نوعی بینش عمیق درباره حق و حقیقت است که در رفتارهای فردی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و... بروز و نمود دارد و موجب می‌شود انسان در همه عرصه‌ها، به‌ویژه عرصه اجتماعی سیاسی، رفتاری همسو با حق داشته باشد.

از جمله عوامل بصیرت‌زا سواد رسانه‌ای است؛ زیرا تهاجم رسانه‌ای نرم دشمن بیش از پیش شدت گرفته و درصدد ایجاد نفوذ، تحریف، تخریب و تفرقه بین همراهان و حامیان انقلاب با انقلاب است و در چنین عرصه‌ای بصیرت امری ضروری است که سواد رسانه این امر را محقق می‌سازد و بدین جهات حضرت امام خمینی علیه السلام به بصیرت فرا می‌خواند و می‌فرماید: دشمن و شرق و غرب تا شما را از هویت اسلامی‌تان بیرون نبرند آرام نخواهند نشست. نه از ارتباط با متجاوزان خشنود شوید و نه از قطع ارتباط با آنها رنجور شوید همیشه و با بصیرت و با چشمانی باز به دشمنان خیره شوید و آنان را آرام نگذارید و اگر آرام‌گذاری لحظه‌ای آرام‌تان نمی‌گذارند (موسوی خمینی، ۱۳۵۶ش: ج ۲۱، ۱۰۹).

و رهبری معظم هم بر آن تأکید دارند (بیانات مقام معظم رهبری در جمع سپاه حفاظت ولی امر، ۱۳۸۸/۵/۲۱). چرا که در سایه سواد رسانه‌ای افراد دارای مهارت و قدرت تجزیه و تحلیل داده‌ها و پیام‌های سره از ناسره می‌باشند که علاوه بر درک مفهوم و معنای ظاهری پیام‌های رسانه‌ای به کنه و عمق آنها نیز راه می‌یابد و تصمیم عاقلانه و آگاهانه می‌گیرد و آن را می‌پذیرد

یا رد می‌کند و علاوه بر این احساس مسئولیت کرده افراد دیگر را نیز آگاه می‌کند و کمک می‌کند تا در جنگ روایت‌ها، جوانان به بیراهه نروند بلکه روایت درست و حق را برگزینند و با تمام وجود از آن دفاع کنند مثل شهید آرمان‌الله‌وردی. و روایت‌های نادرست را طرد کنند و باطل بودن‌شان را فریاد زنند.

نقش نگرشی

نگرش در لغت به معنای ایستار، طرز رفتار، طرز تلقی، پنداشت، طرز تفکر براساس مفروضات پیشین (آذربایجانی، ۱۳۸۲ش: ۱۳۶) و در اصطلاح عبارت است از: آمادگی برای واکنش ویژه نسبت به یک فرد، شیء، فکر یا وضعیت و پدیده (رضائیان، ۱۳۷۹ش: ۲۰۲). رسانه‌های جمعی اعم از سمعی و بصری و نوشتاری و چاپی و... به گونه‌های هدفمند نگرش‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی، مذهبی و ورزشی افراد جامعه را در مسیر دلخواه خود با هدف تأمین اهداف‌شان جهت می‌دهند: یعنی گاه اهداف رسانه‌ها اقتضا دارد نگاه جوانان به امری مثبت، بینابین و گاه منفی و بد باشد لذا در راستای اهداف خود وارد عمل می‌کنند و با سرمایه‌گذاری طولانی و با به کارگیری نظریه برجسته‌سازی اهمیت بیشتری به بعضی از موضوعات می‌دهند و جوانان ناخودآگاه نیز به آن اهمیت داده و بدان توجه می‌کنند زیرا فرضیه برجسته‌سازی مدعی است هرچه رسانه بر یک امر تأکید بیشتر داشته و به آن اهمیت دهد همگان نیز برای آن اهمیت قائل شده و از این راه می‌توانند بر مخاطبان خود تأثیر دلخواه خود را بگذارند و علایق آنها را با اهداف خود همسو نمایند (دهقان طرزجانی، ۱۳۸۷ش: ۲۴). اما سواد رسانه‌ای اهداف شوم و سلطه‌گر را خنثی کرده و نگرش جوانان را در جهت مثبت جهت‌دهی می‌کند و آنها را از انحراف باز می‌دارد که از این قرارند:

الف) سواد رسانه تقویت‌کننده میل به مصرف تولیدات داخلی و قطع وابستگی اقتصادی

رسانه‌های جمعی متعدد در بازه زمانی طولانی اما هدفمند در راستای بازاریابی برای کالاهای تولیدی خود هستند و با تبلیغ محصولات خود در کشورهای مختلف با قالب‌های متنوع و تخریب و تضعیف کالاهای داخلی کشورهای هدف درصدد تحقق خواسته‌های خود هستند. که این امر منافع زیادی برای آنان و پیامدهایی چون تعطیلی صنعت، بیکاری، مصرف‌گرایی و وابستگی همه‌جانبه برای کشورهای هدف دارد. که برای رهایی و نجات از این عوارض سوء، باید راه‌حل متناسب که سواد رسانه‌ای است را ارائه نمود.

سواد رسانه‌ای به افراد گوشزد می‌کند که با شناخت دشمن و بصیرت نسبت به اهداف پشت پرده تبلیغات گسترده آنها از سفره رسانه‌ها آگاهانه، فعالانه و هوشمندانه بهره ببرند و آثار بلندمدت اثرات آن را در نظر بگیرید و با تجزیه و تحلیل تبلیغات از ظواهر امر و اهداف آنها به عمق نیات و مقصودشان نفوذ کنند و لایه‌های درونی را رصد نمایند: و تنها در این صورت است که از خطرات تبلیغات رسانه دشمن از جمله مصرف‌گرایی صرف در امان می‌مانند و نسبت به مصرف کالاهای داخلی احساس مسئولیت می‌کنند چرا که مصرف داخلی سبب رشد تولید، افزایش اشتغال، کاهش بیکاری، توسعه سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی، رشد صادرات و کاهش واردات و خودکفایی و استقلال اقتصادی می‌شود. و این امر مهم حاصل "نگاه به درون" اعتماد جوانان به خود و کشورشان است که همان اقتصاد مقاومتی نام دارد از این رو سواد رسانه لازمه تحقق اقتصاد مقاومتی است که رهبر انقلاب بر آن تأکید و می‌فرماید:

ما عرض کردیم اقتصاد مقاومتی یعنی اگر ما به نیروی داخلی، به ابتکار جوان‌ها، به فعالیت‌ها ذهن‌ها و بازوها در داخل تکیه کنیم و اعتماد کنیم، از فخر و منت دشمنان خارجی خودمان را رها خواهیم کرد (بیانات رهبری در دیدار با جوانان استان ایلام، ۱۳۹۳/۲/۲۳).

ب) سواد رسانه تقویت‌کننده گرایش‌های مذهبی و دینی

رسانه‌ها، به جهت ویژگی‌های ممتازی که نسبت به سایر عوامل تأثیرگذار در فرایند تربیت و تقویت یا تضعیف گرایش‌های مذهبی و دینی انسان دارند، دارای اهمیت به سزایی هستند. قدرت رسانه‌ها نسبت به سایر عوامل تأثیرگذار در فرایند تربیت و جهت‌دهی گرایش‌های دینی انسان، آن قدر مهم است که برخی معتقدند رسانه‌ها قادرند نسل جدیدی در تاریخ انسان پدید آورند، نسلی که از لحاظ رفتار و افکار و نحوه تعامل با هم‌نوعان خود، با نسل‌های پیشین تفاوت داشته باشند.

مارشال مک لوهان، یکی از مشهورترین جامعه‌شناسان کانادایی و از بزرگ‌ترین متخصصان مسئله ارتباطات جمعی، چنان اهمیتی برای وسایل ارتباط جمعی قائل است که آن را حتی مهم‌تر از اندیشه دینی یعنی محتوای این ارتباط می‌داند (قائم‌مقامی، ۱۳۵۶ش: ۲۸-۲۹). از این رو دشمن از طریق انبوه شبکه‌های ماهواره‌ای، سایت‌های اینترنتی و به خصوص شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی به دنبال تغییر اعتقادات و ذائقه، گرایش و علایق مذهبی جوانان ما به خصوص در عرصه سبک زندگی است و آنها می‌خواهند که جوانان ما از

سبک زندگی اسلامی - ایرانی دور شده و به سمت و سوی سبک زندگی و ارزش‌های تمدن غربی متمایل شوند.

اگرچه انسان‌ها می‌توانند از این ابزارهای فرهنگی مدرن و جدید در راه رسیدن به تعالی و تربیت صحیح استفاده کنند، اما نباید از این نکته غفلت ورزند که این وسایل می‌تواند انسان‌ها را به انحراف، فساد و انحطاط سوق دهد. امام خمینی رحمته‌الله علیه می‌فرماید:

این دستگاه‌ها که مریبان فرهنگی جامعه امروزند، باید وسیله تربیت ملت باشند، یعنی نه تنها نباید با اشاعهٔ ابتذال مانع رشد فرهنگی و ضد تربیتی شوند، بلکه باید مریب بوده و جامعه را تربیت کنند (موسوی خمینی، ۱۳۵۶ش: ج ۱۶، ۸۳).

البته رسانه‌ها زمانی می‌توانند بی‌خطر و مفید واقع شوند که از یک سو مخاطبان در بهره‌گیری از آن توانمند باشند یعنی بدانند و آگاه باشند که هر آنچه رسانه‌ها به نمایش می‌گذارند و مطرح می‌کنند واقعیت ندارد و ممکن است بخشی از آنها درست و بخشی نادرست باشد در نتیجه آنها را بدون تجزیه و تحلیل نپذیرند بلکه باید دست به گزینش و انتخاب بزنند. و از سوی دیگر مخاطبان باید بدانند که همه پیام‌ها و آموزش‌های رسانه‌ای دارای آثار و نتایج سیاسی و اجتماعی و فرهنگی است برای شناخت و بررسی آثار و نتایج رسانه‌ها باید راه‌ها و شیوه‌هایی را که برای نمایش، انعکاس و بازآفرینی واقعیات در رسانه‌های جمعی به کار می‌رود را کشف و بررسی کرد. علاوه بر این باید بدانند چه کسی، به وسیله چه کسانی، چگونه و چرا و با چه اهدافی به تصویر کشیده می‌شوند که این توانمندی‌ها، همان سواد رسانه‌ای است که مخاطبان و اقشار جامعه را از انحراف از مسیر دین و مذهب حفظ کرده و آنها را در امور دینی و گرایش‌های مذهب اصیل خود راسخ‌تر می‌گرداند زیرا شناخت دقیق و جامعی از رسانه به دست آورده و اهداف و کارکردهایش را شناخته و گوهرهای دینی و معنوی خویش را شناخته و درصدد حفظ آن برمی‌آیند و این از آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران است در نتیجه جوانان با این ویژگی مثبت، انقلاب خود را در رسیدن به سایر آرمان‌ها و اهداف بهتر یاری می‌کنند.

ج) سواد رسانه تقویت‌کنندهٔ حس اعتماد به نفس (خودباوری)

یکی از رموز موفقیت هر فردی در زندگی، داشتن روحیه خودباوری و اعتماد به نفس است. ۱۵۵ اعتماد به نفس به معنای خوداتکایی و نقطه مقابل آن، اعتماد به دیگران است. عدم اعتماد به نفس مساوی است با ربونی، خواری، ناتوانی، حقارت، وابستگی، تخدیر روح، فلجی فکر، مأیوس متکی به دیگران و ناتوان از استفاده صحیح از امکانات و توانمندی‌های خود است و

نقطهٔ مقابل اعتماد به نفس و خودباوری یعنی ارزش‌ها و اخلاقیات متجلی، عامل پیشرفت و توسعه پایدار، همراه و همدل، مصمم و باراده، مستقل و خودکفا هستند.

از این رو امام خمینی رحمته‌الله علیه می‌فرماید:

شما قوانین اسلام و آثار اجتماعی و فواید آن را بنویسید و نشر کنید. روش و طرز تبلیغ خودتان را تکمیل کنید توجه داشته باشید که شما وظیفه دارید حکومت اسلامی تأسیس کنید اعتماد به نفس داشته باشید و بدانید که از عهدهٔ این کار بر می‌آید استعمارگران از ۴۰۰-۳۰۰ سال پیش زمینه تهیه کردند. از صفر شروع کردند تا به این جا رسیدند ما هم از صفر شروع می‌کنیم. از جنجال چند غریزده و سرسپردهٔ نوکرهای استعمار هراس به خود را ندهید (موسوی خمینی، ۱۳۵۶ ش: ۱۵).

و نیز رهبر معظم انقلاب اعتماد به نفس ملی را بیش از پیش یک ضرورت و عامل اصلی ادامهٔ پیشرفت‌های کشور توصیف نمود و تضعیف اعتماد به نفس ملی را حیلۀ دشمن برای مقابله با کشور و جبران ناکامی‌های خود برشمرد و جوانان به ویژه نخبگان را به تقویت و رشد این امر مهم برای مقابله با توطئه‌های دشمن فرا خواند (بیانات رهبری در جمع دانشجویان یزد، ۱۳۸۶/۱۰/۱۳). از این رو باید در ایجاد، تقویت و گسترش آن کوشید.

یکی از عوامل تأثیرگذار بر خودباوری و ارتقای اعتماد به نفس سواد رسانه‌ای است که مهارتی برای اندیشیدن به شیوهٔ انتقادی و به تعبیری تفکر انتقادی که مخاطب چه بیننده باشد، چه شنونده، چه خواننده مهارتی پیدا کند که هر پیامی را منفعلانه قبول نکند و در برابر پیام‌ها قدرت تصمیم‌گیری، مقاومت و انتقاد داشته باشد. به عبارت دیگر سواد رسانه‌ای به افراد استقلال فکری و اندیشه‌ای و عملی هدیه می‌دهد در نتیجه مانع از همسو شدن با خواست دشمنان انقلاب اسلامی می‌شود تا این‌که سبک زندگی و ارزش‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و... بیگانگان را بپذیرد و متکی بر دیگران باشد، و منتظر باشد که دیگران برای او بینش‌ها و نگرش‌ها و گرایش‌های خاصی را رقم بزنند و او بی‌اراده آنها را قبول و به اجرا در آورد که به نوعی تیشه بر ریشه زدن اعتماد به نفس ملی است.

نقش کنشی و رفتاری

رفتارهای هر جامعه براساس اعتقادات، باورها و چگونگی اندیشه افراد آن جامعه شکل می‌گیرد. با تغییرات اساسی در این مبانی، الگوهای رفتاری در حوزه‌های گوناگون تغییر می‌کند. در واقع نهادهای رفتاری در هر جامعه، براساس نوع باورها و اعتقادات و چگونگی

فکر و اندیشه در آن جامعه پدید می‌آیند. بدیهی است که با تحول هر نوع باور و اندیشه‌ای، الگوهای رفتاری جدید براساس باورها و اندیشه‌های نو، جانشین الگوهای پیشین می‌گردد (ریاحی، ۱۳۹۰ش: ۱۷۲-۱۷۳).

عوامل زیادی بر دگرگون شدن رفتارها و جایگزین کردن رفتارهای جدید در جامعه دخیل هستند رسانه‌ها از جمله آنها هستند؛ زیرا رسانه‌ها قدرت بالایی در جهت‌دهی رفتار جوانان و تغییر و جایگزینی رفتارها دارند با تصویر و فیلم‌ها و تبلیغات متعدد و هدفمند تلاش می‌کند تا به مخاطب القا کند چه کاری انجام دهد و چه کاری درست است و چه کاری نباید انجام دهد و چه کاری غلط است در مقابل سواد رسانه‌ای این هدف رسانه‌ها را مهار و کنترل می‌کند و به یاری عوامل متعدد دیگر نقش کنشی و رفتاری مهمی را ایفا می‌کند که عبارتند از:

الف) حضور در انتخابات و انتخاب فرد اصلاح

امام خمینی رحمته‌الله علیه خاستگاه و منشأ مردمی و عدم تعلق آن به طایفه‌ای خاص را از ویژگی‌های ممتاز انقلاب اسلامی می‌دانند و معتقدند از خصوصیات مهم انقلاب دولتی نبودن، حزبی نبودن، فرقه‌ای نبودن، ارتشی نبودن و مربوط نبودن به کودتا می‌دانند و از این لحاظ انقلاب اسلامی را انقلابی ملتی، مردمی و تکامل‌گرا می‌دانند که بر مشارکت وسیع جوانان در صحنه سیاسی و «پشتوانه قوی مردمی» استوار است. ایشان معتقد است ویژگی مهم انقلاب این است که این انقلاب توسط خود مردم و جوانان عادی خصوصاً طبقه مستضعف و بدون وجود عوامل خارجی و صرفاً با توکل به خداوند انجام شده است.

با توجه به بیانات امام خمینی رحمته‌الله علیه انتخابات، از ابزار تحقق مردم‌سالاری و از مؤلفه‌های مشارکت سیاسی است؛ به عبارت دیگر، محور اصلی مشارکت سیاسی، مشارکت انتخاباتی است. یکی از معیارهای سنجش دموکراسی در جوامع مختلف انتخابات است؛ چرا که مردم، جوانان واجد شرایط می‌توانند به صورت مستقیم نظر خود را درباره تصمیمات مهم ابراز نمایند. حال با این شرایط میزان مشارکت مردم و جوانان جوامع مختلف در انتخابات نمایانگر خرسندی آنها از روند پیشرفت دموکراسی و در عین حال رضایت آنها از سیستم حاکمیتی می‌باشد و عوامل متعددی این امر مهم را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

عوامل متعددی این رفتار مشارکت سیاسی را تحت تأثیر قرار می‌دهد که رسانه‌ها یکی از مهم‌ترین آنهاست زیرا از یکسو دشمنان نظام اسلامی ایران از مدت‌ها قبل از انتخابات از طریق

رسانه‌های متعدد دست به کار می‌شود و از افراد، گروه‌ها و احزاب خاص داخلی، که همسو با اهداف و خواسته‌های شومشان هستند و تأمین‌کننده و پیش‌برنده برنامه‌های آنها هستند حمایت می‌کنند و در مقابل نیروها و اشخاص و گروه‌ها و احزاب که در تقابل با اهداف آنهاست را تخریب و تضعیف و حذف می‌کنند. گاهی اصل انتخابات را تضعیف می‌کنند گاه انتخابات را زیر سؤال می‌برند و ادعای تقلب می‌کنند و گاه آن را بی‌فایده تلقی می‌کنند و گاه با افشاگری و بی‌اخلاقی‌ها نامزدها را در تقابل هم قرار می‌دهند و مردم را نسبت به انتخابات بدبین می‌کنند و مشارکت پائین می‌آید.

از سوی دیگر رسانه‌هایی هستند که از روی دشمنی و عناد و عده‌ای نیز با غلتیدن در دام و سوسه‌های مادی، شهرت، قدرت و ثروت از کارکردهای اصلی خود دور شده و سر از ناکجا آباد، باندبازی و بده بستن‌های سیاسی در می‌آورند این دسته از رسانه‌ها در فصل انتخابات، نقش و رسالت اطلاع‌رسانی و آموزشی و فرهنگ‌سازی و تشویقی خود را فراموش کرده و بیشتر در گردونه عناد، قدرت و سیاست می‌چرخند که با دستکاری در واقعیت‌ها، وارد کارزار سیاسی بازی شده و جریان سیال و روان جامعه را به سمتی غیرمنطقی سوق می‌دهند.

امام خمینی علیه السلام نیز به خطراتی از این دست اشاره می‌کنند و همه را به هوشیاری فرا می‌خوانند و می‌فرمایند:

باید دانشگاه‌ها متوجه باشند که اگر چنانچه افرادی در دانشگاه هستند که شیطنت دارند می‌کنند، اینها را باید توجه کنند که گول اینها را نخورند. خودشان دخالت در امور انتخابات بکنند انتخابات سرنوشت شمایی که در آن جا هستید را تعیین می‌کند یک امری که سرنوشت آحاد ملت در دست اوست وظیفه آحاد ملت است که در آن دخالت کنند مربوط به یک قشری دون قشری نیست همه باید در این دخالت بکنند و این شیطنت‌های که الان دارند می‌کنند به طوری که به من گفته‌اند برای مایوس کردن بعضی از جوان‌های ماست این شیطنت را خنثی کنید و فعال وارد بشوید در انتخابات. می‌خواهید خودتان کسانی را تعیین کنید و انتخاب کنید، می‌خواهید ببینید هر قشری که می‌پسندید حرف‌های آنها را و کاندیدای آنها را. شما هم با آنها باشید. در هر صورت ما باید از کید این خائنین هیچ وقت غافل نشویم (موسوی خمینی، ۱۳۵۶ ش: ج ۱۸، ۳۶۸-۳۶۹).

این خطر تا زمانی که جوانان از سواد رسانه‌ای برخوردار نباشند جامعه را تهدید می‌کند اما زمانی که جوانان جامعه سواد رسانه را آموزش ببینند و رسانه‌های متعهد و مطمئن و صادق در امر رسانه را از غیر آن بشناسند و مهارت‌هایی مرتبط و حاصل از سواد رسانه‌ای را کسب کنند در

برابر این دسته از رسانه‌ها و تبلیغات و زد و بندهایی رسانه‌ای آگاه می‌شوند و به عمق اهداف و جوسازی آن پی می‌برند و با دیدی منتقدانه به تجزیه و تحلیل آنها می‌پردازند و با دیدی دقیق و عمیق به مسائل تبلیغات مرتبط با انتخابات می‌نگرند و اشخاص واجدالشرايط را شناسایی و در انتخابات حد اکثری شرکت و فرد اصلح را گزینش و به کرسی قدرت می‌نشانند؛ و با این عمل خود در پشتیبانی حکومت و تداوم انقلاب نقش ویژه‌ای ایفا می‌کنند؛ زیرا به فرموده رهبری، مردم اداره‌کننده واقعی کشور هستند و می‌فرمایند:

امروز شاید در بین ملت‌های دنیا، ملتی مانند ایران نباشد که از هیچ قدرتی خارجی فرمان نبرد و ملاحظه آنها را نکند و خودش تصمیم بگیرد و راه خودش را انتخاب کند و مستقل باشد. در داخل ایران هم در امور کشور در دست خود مردم و جوانان است. بحمدالله بساط حکومت‌های استبدادی و زورگواز این کشور برچیده شده است. آنها قرن‌های متمادی بر کشور و ملت ما حاکمیت داشتند و جوانان کمترین دخالتی در امور خودشان نداشتند (بیانات رهبری در مراسم بیعت جوانان چهارم و بخش‌های تابعه، ۱۳۶۸/۴/۱۸).

ب) حضور مستمر و همیشگی در صحنه و پشتیبانی از ولایت فقیه

شرکت همه اقشار و افراد جامعه در مسائل و امور مملکتی و نظارت بر کارهای مسئولان و گوشزد نمودن اشتباهات آنان، عامل تداوم و استمرار انقلاب اسلامی ایران است. باقی بودن جوانان انقلابی در صحنه، برای دفع توطئه‌های بیگانگان و نگهبانی از ثمرات انقلاب و خون شهیدان ضروری است. وقتی انقلاب از متن جوانان باشد، نمی‌توان آن را شکست داد. استقامت و حضور همیشگی جوانان در صحنه، مستلزم آگاهی، هوشیاری و بیداری ملت راجع به عوامل ضد انقلاب و توطئه‌ها، شرارت‌ها و مفاسد آنان می‌باشد. مظهر حضور همیشگی جوانان در صحنه، شرکت در انتخابات، راهپیمایی‌ها و حضور در مراکز آگاهی‌بخش و پایگاه‌ها و کانون‌های اصلی مبارزه است. حضور در مساجد و شرکت گسترده جوانان در نمازهای وحدت‌آفرین جمعه، نیز از نشانه‌های حضور جوانان به شمار می‌آید؛ زیرا شرکت گسترده جوانان در تظاهرات و راهپیمایی‌ها و برپایی نماز جمعه، باعث آگاهی ملت از مسایل سیاسی و دینی روز می‌شود.

امام خمینی رحمته‌الله‌علیه براساس آیه شریفه «کلکم راع و کلکم مسئول» مسئولیت حفظ انقلاب را همگانی می‌داند و معتقد است مشارکت مردم به خصوص جوانان و حضور دائم آنان در صحنه موجب افزایش درجه خلوص قدرت و استحکام انقلاب اسلامی می‌گردد. ایشان استقامت و

حضور همیشگی در صحنه را مستلزم آگاهی و هوشیاری و بیداری ملت نسبت به عوامل ضد انقلاب و توطئه‌ها، شرارت‌ها و مفاسد آنان می‌داند.

بنابراین یکی از مصادیق بارز همراهی و حمایت جوانان از انقلاب اسلامی حضور همیشگی و مستمر ملت ایران در صحنه است که لازمه آن آگاهی و هوشیاری و بیداری می‌باشد که سواد رسانه‌ای به عنوان یکی از این عوامل این آگاهی‌بخشی را بر عهده دارد و ملت و جوانان را از مخاطبینی منفعل و دریافت‌کننده محض اطلاعات و پیام‌ها خارج کرده و آنها را وادار می‌کند تا نسبت به هر آنچه دریافت می‌کنند بی‌تفاوت نباشند بلکه آن را تجزیه و تحلیل کرده و آن را مورد انتقاد و کنکاش جدی قرار داده و در نهایت تصمیم به پذیرش یا رد آن اقدام کنند و افراد یک جامعه با چنین توانمندی و آگاهی قادر هستند حضور دائمی داشته و در حوادث و مقاطع حساس مختلف مانند نهم دی ایفای نقش کرده و بار دیگر انقلاب خود را تأیید و حقانیت آن را به رخ جهانیان بکشانند و برنامه‌های شوم دشمنان داخلی و خارجی انقلاب را خنثی کنند.

امام خمینی رحمته‌الله علیه رمز پیروزی انقلاب را در حضور جاودان و حماسی ملت بیان می‌کند:

شما دیدید که یک اجتماعی، یک وحدت کلمه، چه معجزه‌ای برای ما آورد و قدرت‌های بزرگ را در هم شکست و آنها هم احساس کردند که یک همچو احساس قدرتی در اسلام است که یک مملکتی که هیچ ندارد و هیچ قدرت نظامی ندارد، بر همه قدرت‌های نظامی غلبه کرد. زن و مردش در خیابان‌ها در کوچه‌ها ریختند و مخالفت کردند و پیش بردند الان نویسنده‌های‌شان، گویندگان‌شان، تبلیغات دامنه‌دارشان، در ایران و در خارج ایران برای این است که نگذارند این اجتماع محفوظ بماند و ایجاد تفرقه می‌کنند به راه‌های مختلف. از هر راهی که عقل‌شان می‌رسد، شیطنت‌شان اقتضا می‌کند از آن راه مشغول به تبلیغات می‌شوند و خرابکاری (موسوی خمینی، ۱۳۵۶ش: ج ۱۰، ۵۳۴).

از جمله حضور پررنگ در صحنه در سال‌های اخیر قیام نه دی ۸۸ است که بار دیگر جوانان ایران به خیابان‌ها آمده و بار دیگر اهداف و نقشه‌های دشمنان داخلی و خارجی را خنثی نمودند و انقلاب را حمایت کرده و حقانیت نظام اسلامی را به همگان ثابت نمودند که به فرموده مقام معظم رهبری در آن حادثه بی‌نظیر دست‌اندرکار نبود و قدرت فکری که شاکله اصلی نظام است، جوانان را به خیابان‌ها کشاند و آن حادثه بی‌نظیر پدید آمد (بیانات رهبری در آغاز درس خارج فقه، ۱۳۹۵/۱۰/۰۷).

ج) استقلال فرهنگی جوانان

تهاجم فرهنگی تلاش برنامه‌ریزی شده و سازمان‌یافته یک گروه یا یک جامعه برای تحمیل

باورها، ارزش‌ها و اعتقادات، اخلاقیات و رفتارهای مورد نظر خویش بر سایر گروه‌ها و جوامع است که در آن عناصری از فرهنگ یک قوم بدون هیچ اجبار و الزامی به قوم دیگر منتقل می‌شود.

تهاجم فرهنگی حرکتی است مرموزانه، حساب شده و همواره با برنامه‌ریزی دقیق و با استفاده از شیوه‌ها و ابزار و امکانات متعدد و متنوع برای سست کردن باورها، دگرگونی ارزش‌ها، انحراف ریشه‌ها، تغییر و تبدیل ادب و سنن و نابودی اصول اخلاقی حاکم بر یک جامعه است (بیانات رهبری، ۱۳۷۱/۰۵/۲۱).

یکی از ابزار تهاجم، رسانه‌های جمعی هستند که استکبار جهانی با در اختیار گرفتن مالکیت رسانه‌ای بین‌المللی جمعی. همچنین تسلط بر محتوای رسانه‌های جمعی کشورها مانند رادیو، تلویزیون و مطبوعات سعی در بی‌ارزش جلوه دادن فرهنگ، آئین و آداب و رسوم ملی جوامع و ارائه الگوهای نادرست به آن جوامع را دارند و برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، فیلم‌های سینمایی، کتاب، نشریات و خلاصه همه مجاری ارتباطی را در مسیر تهاجم به کار می‌گیرد که سعی می‌کند برنامه‌هایی خود را در پوشش زیبا و آشنایی از جنس جمعیت، فرهنگ، نژاد بومی یا ارائه‌های پژوهشی و داعیه‌های بشری پنهان کند و اثر پیام خود را افزایش دهد و راه را بر امکان تبیین ماهیت سازوکارهای خود ببندد.

این مدل تهاجم آن قدر دقیق و آهسته و در قالب‌های متنوع ارائه می‌شود که ناخودآگاه تضعیف نفس هویت فرهنگی و ملی، پذیرش سلطه فکری و فرهنگ بیگانه، تغییر باورها و رفتارها براساس ارزش‌های مهاجمان، دگرگونی روش‌ها و آداب و رسوم زندگی فردی و اجتماعی منطبق با الگوی بیگانه را به دنبال دارد که منجر به استیلای سیاسی و اقتصادی آنها می‌شود. مقاومت در برابر تهاجمات فرهنگی خصمانه رسانه‌ای ابزار و سازوکارهای خاص خود را می‌طلبد زیرا به فرموده رهبر انقلاب فرهنگ مهاجم بیگانه از راه نمایش‌ها و برنامه‌های سرگرم‌کننده بیش از گفتگوی رویارویی بر ذهن و عمل جوانان اثر می‌گذارد که از این اثرگذاری ناخواسته، هوشیارانه و خردمندانه جلوگیری شود (حکم انتصاب دکتر لاریجانی به سمت رئیس صدا و سیما، ۱۳۷۲/۱۱/۲۴) که دست خالی بودن و مجهز نبودن به این ابزارهای کارآمد جامعه را دچار وابستگی فرهنگی و نگه داشت جوانان از همراهی و حمایت و صیانت از فرهنگ خودی و انقلاب می‌کند.

سواد رسانه‌سلاخی قوی و کارآمد در برابر تهاجم فرهنگی و حراست از فرهنگ خودی است

این ابزار مهم مخاطبان و گروه هدف تهاجم را نسبت به اهداف و تاکتیک‌های دشمن آگاه و واکنش‌دهنده می‌کند و آنان را به گونه‌ای بر سفره رسانه‌ها می‌نشانند که هرچه در آن بود را مصرف نمی‌کنند بلکه قبل از هر گونه انتخاب، اقدام به تحقیق و تفحص همه‌جانبه، مقایسه و سنجش آنها با مبانی فرهنگ خودی و نیز بررسی آثار و نتایج آن کرده و به نقد آنها پرداخته و مطالب حق و باطلی که با هم در آمیخته شده تا شبهه‌ای را القا کنند از هم تفکیک نموده سپس آگاهانه و هوشمندانه مواردی را انتخاب و مصرف می‌کنند که مفید فایده و هماهنگ و در راستای فرهنگ دینی و اسلامی آنان باشد. در نتیجه جوانان با حراست و صیانت فرهنگ خویش و مقاومت آگاهانه در برابر فرهنگ و ارزش‌های نادرست و غیرخودی انقلاب خود را به بهترین نحو همراهی کرده و بهترین آینده را برای خود و دیگران رقم می‌زنند.

د) ایجاد، تقویت و حفظ وحدت بین آحاد مسلمانان و ملت در عرصه داخلی و خارج

اتحاد و همدلی میان جوانان و نظام در حکومت اسلامی واقعیتی ملموس و حقیقی است. این وحدت به مثابه بند تسبیح تمامی انسان‌ها را به یکدیگر مرتبط و آنان را به سان دانه‌های یک شانه می‌نماید و همگی افراد انسان را همچون یک پیکر می‌بیند که این وحدت مبنای عقلی و دینی دارد و در کتب روایی به تفصیل آمده است.

قرآن کریم نیز برای برای اتحاد و وحدت ارزش زیادی قائل است و می‌فرماید:

﴿واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا...﴾ (آل عمران: ۱۰۳).

و نیز می‌فرماید:

﴿ولا تكونوا كالذين تفرقوا واختلفوا من بعد ما جاءهم البينات وأولئك لهم عذاب

عظیم﴾ (آل عمران: ۱۰۵).

اما دشمنان اسلامی این وحدت را تحمل نکرده و به سود خود نمی‌دانند به همین دلیل درصدد تفرقه‌اندازی و گسستن این اتحاد هستند و در این راه به هرگونه ابزاری از جمله رسانه‌های جمعی و گروهی توسل جسته‌اند. البته این تلاش دشمن از همان آغاز پیروزی انقلاب اسلامی وجود داشته است. از این رو امام خمینی رحمته‌الله‌علیه مکرر بر آن تأکید نموده و جوانان را به هوشیاری در برابر آنها دعوت کرده‌اند:

دست‌های اجنبی در کار است تا دوباره ما را به وضع اولیه برگرداند؛ تفرقه بین صفوف ایرانیان بیندازد و وظیفه ماست که از این نهضت پاسداری کنیم، وحدت کلمه را به کار بندیم و شما با وحدت کلمه توانستید با دست خالی بر قدرت‌های بزرگ پیروز

شوی (موسوی خمینی، ۱۳۵۶ش: ج ۷، ۱۸).

امروز نیز دستگاه‌های تبلیغاتی غرب با سوءاستفاده از فن‌آوری ارتباطات، عملیات روانی و تبلیغی، قدرت نرم و جنگ رسانه‌ای و شناختی و ترکیبی، وحدت جهان اسلام را نشانه گرفته‌اند. در این عرصه قدرت‌های بزرگ از راه تسلط بر شبکه‌های ارتباطی و رسانه‌های جمعی، عادات و آداب خود را در دیگر کشورها رواج می‌دهند تا با تضعیف فرهنگ‌های ملل دیگر، اندیشه‌ی ایجاد جهانی تک فرهنگی را محقق سازند.

اشاعه‌ی تفکرهای متنوع اعم از مذاهب و ادیان، مکتب‌های زمینی و مادی، ملیت‌ها و قومیت‌ها از طریق رسانه‌های سنتی و مدرن، ادیان و مذاهب را در معرض یک رقابت کاذب قرار داده و عامل مهمی برای تفرقه و تشتت بین پیروان مذاهب به خصوص در جهان اسلام و در بین جوانان مسلمان هر کشور شده است. در این برهه متأسفانه بسیاری از رسانه‌های جهان اسلام نیز در دام شگردهای حرفه‌ای نظریه‌پردازان حوزه‌ی ارتباطات و مدیریت رسانه‌ای غرب گرفتار شده و حرکت مستقلی را برای مقابله با این وضعیت صورت ندادند. در واقع ایجاد شکاف بین جوانان از طریق ایجاد اختلاف و نفاق میان مذاهب اسلامی و ملت‌های مسلمان با ابزار رسانه‌ای سنتی نظیر مطبوعات، رادیو و تلویزیون و رسانه‌های مدرن نظیر سامانه‌های اینترنتی، سینما، تئاتر، انیمیشن و رسانه‌های مجازی اجرا می‌شود.

غرب بودجه‌های بسیاری را برای تقویت این سیاست در نظر گرفته که در قالب تبلیغات گسترده عملیاتی شده است. واقعیت این است که همان‌گونه که ایجاد تفرقه میان مذاهب و مسلمانان از طریق رسانه‌های سنتی و مدرن ممکن است، برای مقابله با عوامل تفرقه و حرکت به سوی تقریب مذاهب اسلامی و وحدت میان جوانان مسلمان هر کشور نیز باید از همین رسانه‌ها استفاده کرد. یعنی ما نیز همانند آنها از عنصر رسانه البته شایسته و درست در جهت اهداف خود استفاده کنیم و علاوه بر این با آموزش سواد رسانه‌ای به جوانان آنها را در برابر تبلیغات فرقه‌انداز دشمن مقاوم نمائیم.

سواد رسانه این مهارت، فرایندهای شناختی، نگاه انتقادی و موشکافانه را به جوانان و مخاطبان می‌دهد که آنها شگردهای دشمن برای ایجاد اختلافات داخلی و گل‌آلود کردن فضای کشور و بهره‌جستن به نفع خود را شناخته و نیز لایه‌های زیرین و پنهانی اهداف سوء آنها را کشف کرده و خنثی می‌نمایند؛ و به راحتی پیام‌های رسانه‌ای که زیر پوستی اختلافات قومی، زبانی و فرهنگی را رشد و شکل می‌دهند را نمی‌پذیرند و به آنها دامن نمی‌زنند و در دام

آنها گرفتار نمی‌شوند و در مقابل وحدت خود را در عین داشتن تفاوت‌های فرهنگی و سلیق سیاسی و تنوع قومیتی و زبانی وحدت خویش را حفظ نموده و با وحدت و یکدلی انقلاب اسلامی را به نحو شایسته همراهی و حمایت می‌نمایند.

نتیجه‌گیری

برای دستیابی به نقش سواد رسانه‌ای در همراهی جوانان با انقلاب اسلامی ایران، مقاله در قالب دو فصل کلی بررسی شده است؛ فصل اول به‌طور کامل به مفهوم سواد رسانه‌ای و مبحث اصول، عناصر، ویژگی، رویکردها و ضرورت آموزش آن پرداخته شد و در فصل دوم به تبیین نقش سواد رسانه در قالب سه عنوان نقش بینشی، نگرشی و گرایشی می‌پردازد بدین صورت که سواد رسانه‌ای در بعد بینشی سبب آگاهی بخشی و بصیرت‌زایی شده و افراد آگاه، مطلع و بصیر بهتر انقلاب را همراهی می‌کنند و پیام‌های رسانه‌های گوناگون منفی و نادرست را نپذیرفته و آنها را نقد می‌کنند و رابطه‌های فعالی با رسانه‌ها دارند. و سواد رسانه‌ای در بعد نگرشی علایق جوانان و سلیق آنها را در مسیر مثبت جهت‌دهی می‌نماید و مخاطبان را در برابر اهداف دشمن که سعی در همسو کردن و جهت‌دهی نگرش ملت ما با خواسته‌های خصمانه و پلید خود دارند واکسینه کرده و اعتماد به نفس و حس خودباوری، تقویت گرایش‌های مذهبی و میل و علاقه به مصرف تولیدات داخلی را در آنها تقویت کرده و آنها را آماده برای همراهی با انقلاب در سایه این مؤلفه‌ها می‌نماید و در بعد گرایشی با مصونیت بخشی اندیشه و باورها و نیز نگرش‌ها، گرایش‌های مثبتی را برای مخاطبان رقم می‌زند به گونه‌ای که آنها را از مخاطبین منفعل تبدیل به انسان‌هایی فعال می‌کند که لایه‌های نهانی پیام‌های تبلیغاتی دشمن برای باز داشتن آنها از حمایت و همراهی انقلاب را درک کرده و در مسیر مخالف دشمنان و موافق انقلاب حرکت می‌کنند، و با حضور در انتخابات گوناگون و حضور مستمر در صحنه و حفظ اتحاد و همبستگی ملی و حفظ استقلال فرهنگی خود، انقلاب را به نحو احسن همراهی می‌کنند.

منابع

قرآن کریم

۱. آذربایجانی، مسعود و دیگران (۱۳۸۲ش)، *روان‌شناسی اجتماعی بانگ‌ریش به منابع اسلامی*، تهران: انتشارات سمت.
۲. پاتر، دبلیو جیمز (۱۳۶۸ش)، «تعریف سواد رسانه‌ای»، ترجمه: لیلا کاووسی، *فصل‌نامه رسانه*.
۳. پاتر، دبلیو جیمز (۱۳۹۱ش)، *بازشناسی رسانه‌های جمعی با رویکرد سواد رسانه‌ای*، ترجمه: امیر یزدیان، پیام آزادی و منا نادعلی، قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما.
۴. دهقان طرزجانی، محمود (۱۳۸۷ش)، *نظریه‌های تبلیغات*، تهران: انتشارات دانشکده صداوسیما.
۵. رضائیان، علی (۱۳۷۹ش)، *مدیریت رفتار سازمانی*، تهران: انتشارات سمت.
۶. ریاحی، محمدرضا (۱۳۹۰ش)، *ایران و آمریکا: توسعه تضاد در بستر قدرت نرم رسانه*، تهران: مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما.
۷. شکرخواه، یونس (۱۳۸۵ش)، «سواد رسانه‌ای»، *مجله رسانه*، شماره ۴.
۸. طلوعی، علی (۱۳۹۱ش)، *سواد رسانه‌ای درآمده‌ی بر شیوه‌ی یادگیری و سنجش*، تهران: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها.
۹. قاسمی، طهمورث (۱۳۶۸ش)، «سواد رسانه‌ای رویکردی جدید به نظارت»، *فصل‌نامه رسانه*.
۱۰. قاسمی، طهمورث (۱۳۸۵ش)، «سواد رسانه‌ای رویکردی جدید به نظارت»، *فصل‌نامه مطالعاتی و تحقیقاتی وسایل ارتباط جمعی*، شماره ۶۸.
۱۱. قائم مقامی، فرهنگ (۱۳۵۶ش)، *آموزش یا استعمار فرهنگی*، بی‌جا: نشر جاویدان.
۱۲. کانسیداین، دیوید (۱۳۷۹ش)، *درآمده‌ی بر سواد رسانه‌ای*، ترجمه: ناصر بلیغ، تهران: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران (اداره کل تحقیق و توسعه صدا).
۱۳. گروهی از نویسندگان (۱۳۹۵ش)، *جنگ نرم، نفوذ و سواد رسانه‌ای؛ گروه فرهنگ و هنر دینی*، قم: مرکز پژوهش و سنجش افکار (اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه).
۱۴. مطهری، مرتضی (۱۳۹۴ش)، *نهضت‌های اسلامی در صد ساله اخیر*، تهران: صدرا، چهل و نهم.

۱۵. معین، محمد (۱۳۷۵ش)، فرهنگ فارسی، تهران: امیرکبیر.
۱۶. موسوی خمینی، سید روح‌الله (۱۳۵۶ش)، ولایت فقیه: حکومت اسلامی، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته‌الله علیه.
۱۷. مهرداد، هرمز (۱۳۸۰ش)، مقدمه‌ای بر نظریات و مفاهیم ارتباط جمعی، تهران: فاران، اول.
۱۸. نصیری، بهاره (۱۳۹۱ش)، «اهمیت آموزش سواد رسانه‌ای در قرن بیست و یکم»، مطالعات رسانه‌ای، سال هفتم، شماره ۱۸.